

Novinky zahraniční knihovnické literatury

48. BAKER, Ronald J.
Outsourcing in Riverside County : Anomaly, Not Prophecy [„Outsourcing” v okrese Riverside : spíš výjimka než vize] / Ronald J. Baker
In: *Libr. J.* - [New York]. - 0363-0277. - 123, č. 5 (1998), s. 34-37.
Příspěvek k diskusím o „outsourcingu”, tj. zadávání odborných činností externím dodavatelům, v knihovnictví. Autor informuje o konkrétním případě v USA, který byl průlomový. V roce 1997 byl knihovnický systém kalifornského okresu Riverside (Riverside County Library System) svěřen soukromé firmě Library Systems & Services (LSSI). Bylo to poprvé v USA, kdy síť veřejných knihoven svěřila své řízení a poskytované služby soukromé firmě (okresní systém se skládal z 26 knihoven, z toho 7 regionálních, a sloužil cca jednomu milionu lidí). Autor popisuje stav riversidského knihovnického systému, důvody rozhodnutí privatizovat a průběh tohoto kroku. Zároveň upozorňuje na specifika ve vývoji okresu, která ho umožnila, a zdůrazňuje, že takovéto zadání knihovnických služeb je jen zoufalým a dočasným řešením místních problémů. (Pozn. překl.: Článek k tematice, která u nás začíná být až v této době zajímavá, hovoří o události z roku 1997. Údaje z článku lze aktualizovat na webovských stránkách Riverside County Library System - <http://www.co.riverside.ca.us/community/rccpl/>, případně na stránkách LSSI - <http://www.lssi.com/>.)
49. BAUER, Annerose - RAMCKE, Rolf
Schmuckstück, Container oder was? : Der Erweiterungsbau der Hochschulbibliothek der Fachhochschule Eberswalde [Klenot, kontejner nebo co vlastně? : přístavba knihovny odborné vysoké školy v Eberswalde] / Annerose Bauer, Rolf Ramcke
In: *Buch. Bibl.* - [Bad Honnef]. - 0340-0310. - 51, č. 12 (1999), s. 707-711.
Dva příspěvky k neobvykle vyhlížející nové budově knihovny odborné lesnické školy v braniborském Eberswalde. První část, kterou autorka nazvala „Ilustrovaná knihovna”, je uvedena stručným přehledem historického vývoje školy. Dále popisuje přípravu stavby se zřetelem k požadované kapacitě a provozním potřebám knihovny, která plní funkci vysokoškolské i odborné vědecké knihovny. Seznamuje s řešením vnitřního prostoru, tj. přízemí s půjčovnou, katalogy, fondem periodik a učebnic a obou pater se studovny a s nižším fondem ve volném výběru. Druhá část nazvaná „Tři na sebe naskládané kontejnery jako informační centrum” obsahuje poznámky architekta - profesora Humboldtovy univerzity v Berlíně - k umístění budovy v areálu vysoké školy a k nápadu pokrýt celou plochu vnějších zdí motivy z obrazů a novinových fotografií s tématy z historie, vědy a politiky. Autor poukazuje především na chyby v konstrukci a ostře kritizuje projektanty za neodbornost a špatnou práci.
50. BAUER, Bruno
Die deutsche Zentralbibliothek für Medizin : Exkursion an die größte medizinische Fachbibliothek in Europa [Německá Ústřední lékařská knihovna : exkurze do největší lékařské odborné knihovny v Evropě] / Bruno Bauer
In: *Mitteilungen d. VÖB.* - [Graz]. - 1022-2588. - 52, č. 3-4 (1999), s. 52-61.
Počátky německé Ústřední lékařské knihovny jsou spjaty s působením speciálního oddělení Univerzitní a městské knihovny v Kolíně. V roce 1973 se knihovna osamostatnila. Článek po úvodní informaci o jejím vývoji přináší zprávu o zařízení nové budovy otevřené na podzim 1999, o rozsahu a doplňování fondů, jejich zpracování a zpřístupňování (včetně online služeb a využití WWW). Podrobně jsou popsány četné způsoby poskytování dokumentů (prezenčně i z rozsáhlého volného výběru fondu učebnic, meziknihovní výpůjční službou, zasíláním kopií poštou, faxem a elektronickou poštou). V závěru je přehled širokého využívání elektronických databází a internetu a informace o „Konceptu dalšího rozvoje informačních a komunikačních služeb”. Článek napsal pracovník rakouské Ústřední lékařské knihovny ve Vídni, který s dalšími kolegy navštívil lékařskou knihovnu v Kolíně v říjnu 1999. Připojil zajímavou poznámku, jak Vědecká rada (Wissenschaftsrat), rozhodující o financování cca 80 německých vědeckých institucí, sleduje a podporuje jejich vlastní iniciativu při zavádění a využívání informačních technologií.

51. BERRY, John
A New Militancy [Nová bojovnost] / John Berry
In: *Libr. J.* - [New York]. - 0363-0277. - 124, č. 5 (1999), s. 42-43.
Informace o problémech vysokoškolských knihovníků, jak se projeví na 9. národní konferenci ACRL (Association of College & Research Libraries). Jednotlivé sekce konference byly věnovány problematice copyrightu a poctivého užití dokumentů v oblasti vědeckého publikování, ekonomickým tlakům působícím na vědeckou komunikaci, roli moderní vysokoškolské knihovny v problematice intelektuálního vlastnictví. Současně byla pořádána „konference v konferenci“ (Conference within a Conference, CWC) na téma Výuka studentů v informační sféře - tj. o distančním vzdělávání. URL pro získání dalších informací: <http://www.ala.org/acrl>.
52. BURGE, Suzanne
Much pain, little gain : Privatisation and UK government libraries [Malý užitek z velkého úsilí : privatizace v knihovnách departmentů britské vlády] / Suzanne Burge
In: *INSPEL : Int. J. Spec. Libr.* - [Berlin]. - 0019-0217. - 33, č. 1 (1999), s. 10-19. Lit. 10.
Článek o zkušenostech s privatizací činností v knihovnách různých departmentů britské vlády a jejich „zkoušce trhem“. Autorka shrnuje historii tohoto procesu od předzvěsti (názory, že dostane-li se federální vláda ke komerčním aktivitám, měla by je zadat privátním firmám, které je zvládnou efektivněji), přes zveřejnění několika zásadních materiálů v době působení Margaret Thatcherové, k případovým studiím knihoven jednotlivých departmentů: DHSS (Department of Health-Social Security), Department of Trade and Industry, EMIC (Export Market Intelligence Centre) nebo DoT (Department of Transport). Tyto případové studie ukázaly, že procesy privatizování a zkoušky trhem měly v různých knihovnách různý dopad. Autorka končí hlediskem knihovníků těchto knihoven, které dokládá průzkumy z let 1993-1997.
53. CRAWFORD, Gregory A. - WHITE, Gary W.
Liberal Arts Colleges and Standards for College Libraries : A Quantitative Analysis [Vysoké školy humanitního směru a normy pro vysokoškolské knihovny : kvantitativní analýza] / Gregory A. Crawford, Gary W. White
In: *J. Acad. Librarianship.* - [Stamford]. - 0099-1333. - 25, č. 6 (1999), s. 439-444. Lit. 24.
V roce 1995 vyšlo čtvrté, revidované znění normy pro vysokoškolské knihovny USA, která stanoví kvantitativní ukazatele pro rozsah knihovnických fondů, počet knihovníků a vybavení vysokoškolských knihoven. Po přehledu statí, které se od poloviny 60. let zabývaly obsahem této normy a jejím dodržováním v knihovnách, je popsána metoda a výsledky studie o tom, jak fondy a personální stav knihoven odpovídají této normě. Šedesát veřejných a soukromých vysokých škol humanitního směru bakalářského studia ze 33 států USA bylo předmětem srovnání velikosti fondů a počtu pracovníků podle požadavků normy. Z tabulek a slovní interpretace výsledků je zřejmé, že pouze třetina sledovaných knihoven splňuje normu co do rozsahu fondů a jen 13 % co do počtu knihovníků. Výsledný průměr 60-74 % plnění požadavků normy je označen za alarmující.
54. Cyberbrowsing : Information Customization on the Web [Prohledávání v počítačích : přizpůsobování informací na webu potřebám zákazníků] / Daniel Berleant, Thomas Foy, Marcus McGuire, Hal Berghel
In: *JASIS.* - [New York]. - 0002-8231. - 50, č. 6 (1999), s. 505-513. Lit.
Schopnost rozlišovat mezi jednotlivými dokumenty při stále se zvyšujícím množství informací dostupných v digitálních sítích je stále obtížnější. Ke 100 milionů instalovanýchází přibývá měsíčně několik desítek tisíc webovských stránek a tak je přetížení informacemi nevyhnutelné. Existují dvě základní metody, jak se vypořádat s tímto informačním přetížením: filtrování informací předtím, než dojdou k uživateli, či přizpůsobení informací potřebám uživatele (information customization) poté, co se po přefiltrování k uživateli dostanou. Filtrování je primárně záležitostí serveru, přizpůsobení informací záležitostí klienta. Podrobněji se popisuje vize autorů týkající se stavu po přizpůsobení informací: dialog s dokumentem v reálném čase, průhlednost uživatelského rozhraní (nesmí odvádět pozornost uživatelů od obsahu informací), nezávislost vstupního formátu (ať je jím txt, html, doc apod.), mnohostranné odkazování (odkazování na informace, které by dále mohly uživatele zajímat), kompatibilita s jinými vyhledávacími systémy, úprava (ve formě hypertextu), nenormativnost (schopnost transformovat informace do forem, které nebyly předvídaný jejich tvůrci), výkonnost (s cílem urychlit přenos užitečných informací). Všechny tyto požadavky na prezentaci informací by měl uspokojovat prototyp prohlížeče Cyberbrowser navržený autory. Je poslední ze tří generací programů zaměřených na uživatele a je navržen tak, aby integroval webovskou navigaci s klientskými prohlížeči. Autoři vyvíjejí další strategii pro přizpůsobení informací potřebám uživatele - multibrowsing.

55. EWERT, Gisela - UMSTÄTTER, Walther
 Die Definition der Bibliothek : Der Mangel an Wissen über das unzulängliche Wissen ist bekanntlich auch ein Nichtwissen [Definice knihovny : kdo si je málo vědom toho, že má nedostatečné vědomosti, neví vlastně vůbec nic] / Gisela Ewert, Walther Umstätter
 In: Bibliotheksdienst. - [Berlin]. - 0006-1972. - 33, č. 6 (1999), s. 957-971. Lit. 29.
 Autoři hledají optimální, dnešku odpovídající definici pojmu „knihovna“. Vycházejí z četných definic v učebnicích, příručkách a slovnících německé a anglické provenience, opírají se o zásady vědecké terminologie a o přijaté definice příbuzných pojmů: dokument, kniha, informace. Sledují historický vývoj těchto pojmů, jakož i proměny koncepce knihovny v závislosti na změnách jejího obsahu a funkce. Předkládají novou definici, zdůvodňují její jednotlivé prvky, vymezují označení „digitální“, „elektronická“, „virtuální“ knihovna. Novou definici považují za obecně platnou, flexibilní a podnětnou pro odbornou diskusi.
56. FRANK, Polly
 Student Artists in the Library : An Investigation of How They Use General Academic Libraries for Their Creative Needs [Studenti uměleckých oborů v knihovně : průzkum, jak využívají všeobecných vysokoškolských knihoven k uspokojování svých tvůrčích potřeb] / Polly Frank
 In: J. Acad. Librarianship. - [Stamford]. - 0099-1333. - 25, č. 6 (1999), s. 445-455. Lit. 10.
 181 studentů a studentek výtvarného umění na dvanácti univerzitách a vysokých školách státu Minnesota bylo v rámci průzkumu uživatelů osloveno s cílem zjistit důvody a způsoby využívání všeobecných vysokoškolských knihoven. Byli rozděleni do 19 skupin, s nimiž byla v období 1995-1997 provedena interview. Obsáhlý článek přináší četné výpovědi studentů, kteří objasňují svoji motivaci (hledání inspirace, porovnání výtvarných postupů a technik, bližší informace o předmětu, který výtvarně zpracovávají) a vyjmenovávají nejoblíbenější média (ilustrované knihy velkého formátu, periodika o umění). Zajímavé je zjištění, že zdaleka nejoblíbenějším způsobem vyhledávání informací a podnětů je namátkové prohlížení knih na regálech („browsing“), kterému dává naprostá většina studentů přednost před čtenářskými katalogy a které považuje za součást tvůrčí práce a za metodu odpovídající specifické vizuálnímu vnímání výtvarných umělců. Rozhovory upozornily také na některé nedostatky organizace práce knihoven a doplňování fondů.
57. HAPKE, Thomas
 Transfer zwischen Wissenschaft und Bibliothek : Beispiele aus der Praxis des Fachreferats Chemie und Verfahrenstechnik [Přenos informací mezi vědou a knihovnou : příklady z praxe odborného referátu chemie a chemického inženýrství] / Thomas Hapke
 In: Bibliotheksdienst. - [Berlin]. - 0006-1972. - 33, č. 11 (1999), s. 1835-1847. Lit. 43.
 Autor vychází ze svých zkušeností referenta-specialisty („fachreferent“) v Univerzitní knihovně Technické univerzity Hamburg-Harburg. Zabývá se úkoly referenta-specialisty jako manažera s odborným vzděláním, který zprostředkovává přenos informací mezi vědeckou disciplínou a knihovnou, a to zejména zpřístupňováním informací (zdůrazněny elektronické postupy), výchovou studentů i přednášejících ke schopnosti vyhledávat a využívat informace, odborným poradenstvím nejen uživatelům knihovny, ale i pracovníkům své instituce a širší veřejnosti, a konečně i vlastní vědeckou činností, publikační a přednáškovou aktivitou. Referenti-specialisté v knihovnách mají perspektivně široké pole působnosti i tím, že se zapojují do výzkumného procesu a přípravy vědeckých projektů.
58. HORVÁTHOVÁ, Marcela
 Projekty ELKASAV v Slovenskej Akadémii vied [Projekty ELKASAV ve Slovenské akademii věd] / Marcela Horváthová
 In: Kniž. Inform. - [Martin]. - 1210-096X. - 32, č. 5 (2000), s. 179-181.
 Projekt ELKASAV - Elektronické katalogy Slovenskej akadémie vied - má za cíl postupně sjednotit v celé knihovní a informační síti akademie (KIS SAV - 59 knihoven) zpracování dokumentů (jak těch, které jsou tvořeny v samotné SAV jako publikační výstupy činnosti vědeckých pracovníků, tak dalších dokumentů získaných do fondů knihoven), vytvořit OPAC, zabezpečit výpůjční systém, vybudovat souborné katalogy SAV a zpřístupnit je prostřednictvím internetu. Projekt respektuje mezinárodní standardy, zejména UNIMARC, ISBD, ISO 690, ISO 2709, AACR2 a protokol Z39.50. Předpokládá změnu automatizovaného systému - dosavadní CDS/ISIS využívaný jako databázový systém od roku 1986 bude nahrazen integrovaným systémem Rapid Library. Implementace systému v síti zahrnující pracoviště na území celé Slovenské republiky od Bratislavy po Košice proběhne v několika etapách a bude znamenat také integraci se sítěmi jiných knihoven. Již byly realizovány dílčí projekty ELKASAV I (vystavení katalogů KIS SAV ve formátu UNIMARC na internetu), ELKASAV II (vytvoření virtuální bibliografické databáze o publikační činnosti vědeckých pracovníků na Slovensku, zapojení 26 pracovišť z technických, přírodních, biologických a lékařských věd do katalogizace v síti). ELKASAV III představuje

pokračování předchozího projektu na společenskovedních pracovištích a v Ústřední knihovně SAV. Další etapy se zaměří na propojení ostatních dosud izolovaných ústavů včetně mimobratislavských. Další informace je možno získat na <http://www.savba.sk/>; katalog (WebOpac) je dostupný na <http://www.savba.sk/sav/inst/uk/menu.html>.

59. JEFIMOV, A. N. - ŠOJCHER, M. V.
Internet kak informacionnyj massiv : Primenimy li obščije informacionnye zakony k Internet? [Internet jako informační soubor : platí obecné informační zákony v případě Internetu?] / A. N. Jefimov, M. V. Šojcher
In: Nauč. techn. Inform. Ser. 1. - [Moskva]. - 0548-0019. - č. 7 (1999), s. 34-38.
Práce se zabývá internetem jako informačním souborem statických dokumentů a určením jeho základních charakteristik z hlediska hlavních informačních zákonů (Bradfordův a Zipfův zákon, míra aktuálnosti a hodnota informace a poločas stárnutí informace). Jejím cílem bylo přispět k vytváření optimálních metod vyhledávání v bibliografických souborech určité tematiky. Po rekapitulaci vývoje přístupů ke zkoumání tradičních informačních souborů (knihovny, texty, databáze) a stručné charakteristice uvedených zákonů autoři popisují WWW jako nový typ informačního souboru, který může být z uvedených hledisek také zkoumán. Uvádějí soubory dokumentů, které byly v rámci jejich výzkumu zkoumány (včetně grafických dokumentů), a možné i použité metody získání statistických dat o míře využití a aktuálnosti těchto dokumentů na internetu. Docházejí k závěru, že změny v aktuálnosti informací na WWW probíhají analogicky s tradičními informačními soubory a lze je popsat s použitím informačních zákonů, zároveň v této souvislosti charakterizují specifika internetu jako informačního souboru (tj. s ohledem na technologii). Výsledky výzkumu mohou být využity při vývoji efektivnějších nástrojů vyhledávání informací na internetu.
60. Kafedra Junesko po avtorskomu pravu i drugim otrasljam prava intelektual'noj sobstvennosti [Katedra UNESCO pro autorské právo a další součásti práva duševního vlastnictví]
In: Inform. Bjul. Ros. Bibl. Assoc. - [Sankt-Peterburg]. - č. 14 (1999), s. 113-115.
UNESCO a Institut mezinárodního práva a ekonomiky A. S. Gribojedova v Moskvě podepsaly v roce 1998 dohodu o vytvoření katedry autorského práva a dalších součástí práva duševního vlastnictví. Katedra se dle této dohody má stát střediskem UNESCO pro region Svazu nezávislých států a Pobaltí (na území subjektů Ruské federace a jednotlivých republik regionu se předpokládá vytvoření poboček katedry, které by spolupracovaly na principu sítě). Činnost katedry má být zaměřena mezioborově (autorské právo a právo příbuzné, patentové právo, legislativa týkající se hromadných sdělovacích prostředků atd.). Hlavním cílem nové instituce je organizovat spolupráci s vysokými školami, výzkumnými středisky, autorskými organizacemi a tvůrčími sdruženími, a také s orgány zákonodárné, výkonné a soudní moci v oblasti duševního vlastnictví. Konkrétními úkoly jsou například vytvoření učebních a vědeckovýzkumných programů pro přípravu vysoce kvalifikovaných odborníků, organizování doškolovacích kurzů pro vyučující v oblasti práva duševního vlastnictví, publikování učebních a vědeckých materiálů, účast na přípravě příslušných legislativních norem, vytvoření databáze normativních dokumentů a judikátů, zpracovávání bibliografie vědeckých prací zabývajících se duševním vlastnictvím. Závěr článku tvoří informace o odbornících působících na katedře a jejich konkrétním zaměření, čímž je též představena širší problémů, jimiž se katedra hodlá zabývat.
61. KIRK, Elizabeth E. - BARTELSTEIN, Andrea M.
Libraries Close in on Distance Education [Knihovny vtažené do distančního vzdělávání] / Elizabeth E. Kirk, Andrea M. Bartelstein
In: Libr. J. - [New York]. - 0363-0277. - 124, č. 6 (1999), s. 40-42.
Američtí vysokoškolští knihovníci, stejně jako ostatní zaměstnanci vysokých škol, se musí přizpůsobit trendu šíření vyššího vzdělávání prostřednictvím distančního studia. Jednou z podmínek podpory distančního vzdělávání, kterou musí prosazovat vůči vedení školy, je automatizace (katalogy, databáze, elektronické časopisy). Knihovníci také vědí, že web, hlučně propagovaný jako celosvětová knihovna zdarma, takto vzbuzené očekávání neplní. Knihovníci musí sebe a své služby prosazovat při vývoji programů distančního studia. K příkladům této snahy patří např. směrnice ACRL (Association of College and Research Libraries) - Guidelines for Extended Campus Library Services z roku 1998 nebo účast vysokoškolských knihovníků na přípravě zákona Digital Millennium Copyright Act. Nepříznivě působí nedostatek strategického plánování rozvoje informačních technologií. Autorky uvádějí několik vzorů dobře připravených a propagovaných programů, jimiž se knihovny zapojují do distančního vzdělávání (programy State University of New York v Plattsburghu, Johns Hopkins University v Baltimore). V článku jsou uvedeny URL online zdrojů o distančním vzdělávání.

62. MARINKO, Irena
Introduction to Library and Information Science Education in Slovenia [Představujeme výuku knihovní a informační vědy ve Slovinsku] / Irena Marinko
In: J. Educ. Libr. Inform. Sci. - [Arlington]. - 0748-5786. - 40, č. 4 (1999), s. 299-305. Lit. 6.
Přehled vzdělávání v oboru knihovní a informační věda ve Slovinsku. V úvodu autorka představuje Slovinsko a jeho vzdělávací systém. Pokračuje rozvojem knihovnictví a knihovnického vzdělávání (první veřejná knihovna založena v roce 1794, knihovní věda se v zemi začala rozvíjet po roce 1874, první knihovnický zákon byl přijat v roce 1961 atd.). První organizovanou formou knihovnického vzdělávání byly pětiměsíční kurzy v letech 1947-1949. V roce 1987 bylo zahájeno studium knihovní a informační vědy na lublaňské univerzitě; jeho historii, strukturu, obsah a udělované hodnosti autorka podrobně popisuje.
63. MORTIMER, Ian
ARCHON and the indexes to the National Register of Archives : past, present and future [ARCHON a rejstříky k Národnímu seznamu archivů : minulost, současnost a budoucnost] / Ian Mortimer
In: Program : Electronic Libr. Inform. Syst. - [London]. - 0033-0337. - 33, č. 3 (1999), s. 225-233.
Přístup vzdálených uživatelů k archivním informacím je pro britské archiváře spojen s vizí sjednocené sítě pomůcek k vyhledávání. Královská komise pro historické rukopisy (Royal Commission on Historical Manuscripts - RCHM) v roce 1945 založila Národní seznam archivů (National Register of Archives - NRA), který se nyní modernizuje a automatizuje. Po roce 1995 vytvořila ARCHON (Archives online) jako „rozcestník“, vstupní bránu k archivům, na webovské stránce NRA. Článek popisuje vývoj ARCHONu, jeho provoz a integraci s NRA. Naznačuje další možnosti jeho vývoje - vytvoření souboru národních jmenných autorit, přímého katalogizačního vstupu, decentralizace.
64. RASCHE, Monika
Teamstrukturen in Bibliotheken : Ein Entwicklungsprozeß am Beispiel der Stadtbücherei Münster [Týmové struktury v knihovnách : proces zavádění na příkladu Městské knihovny v Münsteru] / Monika Rasche
In: Bibliotheksdienst. - [Berlin]. - 0006-1972. - 33, č. 2 (1999), s. 271-282.
V souvislosti s přesídlením do nové budovy a automatizací všech knihovnických procesů se rozrostly služby Městské knihovny v Münsteru do té míry, že bylo nutno vybudovat novou organizační strukturu knihovny. Nový model řízení počítal se zavedením týmové práce v nově strukturovaných odděleních knihovny a se zvýšením osobní iniciativy a odpovědnosti každého pracovníka. V článku je podrobně popsán projekt reorganizace, v jehož rámci vznikly skupiny pro různé typy médií ve fondu a skupiny pro vnější a vnitřní funkce knihovny. Vnitřní uspořádání, způsoby meziskupinové spolupráce a komunikace, vztah ke čtyřčlenné skupině vedení organizace, jakož i první zkušenosti a obtíže nového systému jsou detailně osvětleny. Závěrem je celkové hodnocení významu těchto změn pro čtenářskou veřejnost a pro kulturní poslání knihovny.
65. RIEH, Soo Young
Changing Reference Service Environment : A Review of Perspectives from Managers, Librarians, and Users [Mění se prostředí informačních služeb : přehled perspektiv z hlediska řídicích pracovníků, knihovníků a uživatelů] / Soo Young Rieh
In: J. Acad. Librarianship. - [Stamford]. - 0099-1333. - 25, č. 3 (1999), s. 178-186. Lit. 75.
Podrobný komentovaný přehled odborné literatury publikované v 90. letech (s několika odkazy na dřívější období) na téma informačních (referenčních) služeb v knihovnách a jejich změn v souvislosti s vlivem techniky a změnou dostupnosti informačních zdrojů. Zvláštní pozornost je věnována zkoumání vývoje modelů informačních služeb ve vědeckých knihovnách (academic library reference services) s ohledem na fyzikální komponenty těchto služeb, porovnává se tradiční informační model s „novými“ modely „alternativních“ služeb, které byly v poslední době několika odborníky navrženy. Dalšími tématy jsou zkoumání účinků vývoje informačních služeb z hlediska řídicích pracovníků, knihovníků a uživatelů, konfliktní přístupy k roli pracovníků informačních služeb a přeměna této role v měnícím se prostředí zprostředkování informací. Autor dochází k závěru, že podle literatury je z hlediska řídicích pracovníků důležité rozvíjet motivační strategie. Zajímavá je pozornost, která se věnuje rozvoji paraprofesionálů mezi zaměstnanci a vyjasnění jejich role v informačních službách. Jde nejen o problémy jejich identity, ale také o hledisko uživatele: o rozdíl v zodpovídání jednoduchých a složitých dotazů v modelech přesněji identifikovaných, odstupňovaných služeb.
66. SCUPOLA, Ada
The impact of electronic commerce on the publishing industry : Towards a business value complementarity framework of electronic publishing [Vliv elektronického obchodu na vydavatelskou činnost : jak může elektronické vydavatelství přispět ke zvýšení efektivity obchodu] / Ada Scupola
In: J. Inform. Sci. - [London]. - 0165-5515. - 25, č. 2 (1999), s. 133-145. Lit. 43.
Vydavatelský průmysl, stejně jako jiná odvětví, zkoumá nové trhy, nové služby a nové produkty v souvislosti s rozvojem informační a komunikační techniky, strategie obchodu, globalizace a zkracování výrobních cyklů.

Příspěvek přináší teoretický rámec i praktický model vydavatelské činnosti v novém kontextu, přičemž se soustřeďuje na vydavatelskou činnost v lékařských oborech, kde je elektronické vydavatelství strategicky důležité. Snaží se ukázat, jakým způsobem může být vydavatelský proces transformován novou informační a komunikační technikou. Zkoumá jednotlivé etapy tohoto „online“ procesu (vytváření dokumentů, distribuce, marketing, prodej, služby zákazníkům). Současně si klade otázky vzájemného doplňování mezi těmito technikami použitými pro přechod na elektronické vydavatelství a transformaci vydavatelských procesů směrem k maximalizaci jejich finančního přínosu (včetně zvyšování konkurenceschopnosti). Popsány jsou i nedostatky tohoto trendu plynoucí z dosud ne plně využívaných možností skýtaných webovskými stránkami.

67. STOLYAROV, Yuri

Library Education and Scientific Methods of Research : The Russian Experience [Příprava knihovníků a vědecké metody výzkumu : zkušenosti Ruska] / Yuri Stolyarov

In: J. Educ. Libr. Inform. Sci. - [Arlington]. - 0748-5786. - 40, č. 3 (1999), s. 175-177.

Článek přináší základní informace o vzdělávání postgraduálních studentů oboru knihovní vědy v Rusku a zejména o jejich přípravě na vědeckou práci. Po shrnutí základních problémů a trendů v minulosti i současnosti a přehledu systému vědeckého vzdělávání (např. k dosažení titulu kandidát věd, doktor věd) se podrobněji zabývá obsahem kurzu organizace a metody vědeckého výzkumu a pedagogické činnosti, který připravila Moskevská státní univerzita (dříve institut) kultury. Studenti se seznamují např. s empirickými heuristickými metodami, součástí výuky jsou kurzy etika ve vědě, psychologie vědecké tvůrčí práce apod.

68. VALAUSKAS, Edward J.

A Review of Privatisation [Posouzení privatizace] / Edward J. Valauskas

In: INSPEL : Int. J. Spec. Libr. - [Berlin]. - 0019-0217. - 33, č. 1 (1999), s. 1-9. Lit., pozn.

Tématem příspěvku jsou procesy privatizace knihovnických činností a zadávání některých činností externím dodavatelům (tzv. „outsourcing“). Autor podává obecný přehled této problematiky včetně východisek nacházejících se v ekonomických teoriích. Privatizaci se rozumí úplný nebo částečný přesun aktivit zajišťovaných doposud státem na soukromý sektor. Zadávání externím dodavatelům (outsourcing) znamená přesun výkonu některých funkcí nebo činností organizace na třetí stranu. Autor posuzuje výhody a nevýhody těchto řešení, jak se projeví ve své dvacetileté historii. Uzavírá názorem, že oba postupy umožňují knihovnám prokázat své hodnoty novými a neočekávanými způsoby.

69. VOORBII, Henk J.

Searching Scientific Information on the Internet : A Dutch Academic User Survey [Vyhledávání vědeckých informací na internetu : zkoumání akademického uživatele v Nizozemsku] / Henk J. Voorbij

In: JASIS. - [New York]. - 0002-8231. - 50, č. 7 (1999), s. 598-615. Lit., příl.

V roce 1997 se v Nizozemsku uskutečnil rozsáhlý reprezentativní průzkum uživatelů - studentů a členů akademických sborů (formou dotazníkového šetření a řízených rozhovorů; anglický překlad dotazníku je k článku příložen). Zabýval se používáním internetu pro studijní a pracovní účely a chápáním jeho významu, zvláště se soustředil na prohledávání informačních zdrojů na webovských stránkách. Hlavní závěry průzkumu jsou tyto: Většina členů akademické komunity používá internet pro studium nebo práci. Nejoblíbenějším zařízením je e-mail. WWW se používá především k vyhledávání všeobecných, faktografických a efemérních informací. Plnotextové zdroje hrají zatím pouze malou roli. Webové stránky jsou považovány za mimořádný zdroj, nikoli za zdroj, který nahrazuje tištěné informace. Na tištěné časopisy se i nadále nahlíží jako na nejdůležitější médium vědecké komunikace. Dalo by se předpokládat, že i elektronické časopisy na internetu jsou atraktivní, ale není tomu tak. Jejich vliv je minimální, což je způsobeno také tím, že jen málo titulů je v elektronické podobě. Tematické vyhledávání na WWW je obtížné, problémem je velké množství irelevantních hitů. Frekvence využití složitějších vyhledávacích zařízení je poměrně nízká. Existuje silná potřeba zaškolení (většina studentů a členů fakult se seznamuje s internetem sama, ale udržet krok s vývojem je pro ně stále těžší). Knihovny v této situaci mohou sehrát důležitou úlohu tím, že i nadále budou plnit své tradiční funkce, jakými jsou výběr informačních pramenů, jejich bibliografický popis, prekoordinované indexování, novinková služba, skupinové kurzy i individuální pomoc.

70. WEAVER, Patricia

A Student-Centered, Classroom-Based Approach to Collection Building [Budování knihovních fondů s ohledem na studenty] / Patricia Weaver

In: J. Acad. Librarianship. - [Stamford]. - 0099-1333. - 25, č. 3 (1999), s. 202-210. Lit. 34.

Popisuje se dotazníkový průzkum zaměřený na hodnocení kvality knihovních fondů, který se uskutečnil na univerzitě Penn State Abington v USA (Pennsylvánie) a kterého se účastnilo 48 studentů společenských věd, 24 studentů humanitních věd a 30 studentů biologie. Kvalitní uspokojování studijních potřeb studentů jako součást

úlohy knihoven je bezpochyby též součástí snahy univerzit získat studentů co nejvíce. Situace knihoven je však v současnosti složitá. Ve studovněch zabírají stále více místa počítače umožňující přístup k elektronickým zdrojům, ty jsou ale ve srovnání s fondy knihoven stále omezené. Finanční problémy nutí knihovny vybírat pro své fondy pouze ty nejdůležitější tituly, k nim by pak měl být umožněn volný přístup. Průzkumy hodnocení knihovních fondů se proto musí soustředit především na obsah lokálních fondů. Výsledky popisovaného průzkumu potvrdily, že studenti stále považují knihy za důležitý zdroj informací (zejména během prvních dvou let studia). Ukazuje se, že podobné průzkumy by měly být - společně s konzultacemi s vyučujícími - jedním z významných nástrojů budování knihovních fondů na univerzitách. Autorka uvádí obsáhlý komentovaný přehled literatury a zabývá se také otázkami metod používaných při podobných průzkumech.

71. YATES, Athol - ZVEGINZOV, Nicholas

A Siberian reality check on open source information [Informace z veřejně přístupných zdrojů jsou ověřovány sibiřskou realitou] / Athol Yates, Nicholas Zvegintzov

In: *Aslib Proc.* - [London]. - 0001-253X. - 51, č. 6 (1999), s. 175-186. Lit. 17, pozn.

Článek se zabývá metodami OSI (Open Source Information - informace získávané z veřejně přístupných zdrojů) a OSINT (Open Source Intelligence - zpravodajské využití veřejně přístupných zdrojů) a jejich praktickým využitím na příkladu výzkumného projektu BAM (Bajkalsko-amurská magistrála). Tento výzkum oblasti kolem BAM byl proveden na Západě a směřoval k vydání publikace, jakéhosi průvodce, ale ještě spíš regionální, historické a kulturní studie zóny kolem této železnice. Informace byly čerpány z vydaných knih v době omezených možností celou oblast poznat. Autoři porovnávají jednotlivé zdroje (především ty, které byly dostupné v angličtině) a z nich čerpané informace se skutečností, kterou bylo možno ověřit po roce 1990. Hlavní účastníci projektu, Robert Steele a Mark Lowenthal, se touto metodou zabývají i nadále a podílejí se na její propagaci.

72. ŽILOVÁ, Marta

Koncepcia Slovenskej lekárskej knižnice a informačného systému lekárskech knižnic [Koncepcie Slovenské lékařské knihovny a informačního systému lékařských knihoven] / Marta Žilová

In: *Kniž. Inform.* - [Martin]. - 1210-096X. - 32, č. 2 (2000), s. 49-55.

Autorka představuje model a cíle slovenského informačního systému lékařských knihoven (ISLK), který vychází ze zákona o státním informačním systému a z organizačního hlediska akceptuje regionální princip a vzájemnou kooperaci založenou na koordinovaném shromažďování a využívání knihovních fondů, jiných informačních zdrojů a služeb. Je koncipován jako otevřený a flexibilní, zabezpečující veřejné informační služby z oblasti zdravotnictví. Má se stát součástí informační soustavy zdravotnictví a zároveň národního systému knihoven SR. Koncepcie vychází z analýzy současného stavu knihovnicko-informačního systému rezortu Ministerstva zdravotnictví SR, který autorka popisuje včetně základních etap vývoje, hlavních úkolů, prostorového, personálního a technického zabezpečení Slovenské lékařské knihovny jako ústředního článku sítě. Síť lékařských knihoven (podle údajů z roku 1998 knihovnické a informační služby poskytovalo 188 knihoven a informačních pracovišť ve zdravotnictví) byla v 90. letech negativně ovlivněna privatizací (ta se týkala všech lázeňských organizací, podniků minerálních pramenů, několika poliklinik) a začleněním dalších zařízení do správy regionálních orgánů. V těchto knihovněch zaostává technické vybavení, financování nestačí ani na základní knihovnické činnosti. Potíže však má i Slovenská lékařská knihovna, jejíž problematická prostorová situace a dislokovanost mnoha pracovišť např. prodražuje automatizaci, znemožňuje vybavení kvalitním webovským serverem atd.

